

La plaça del Marquès de Camps

259

L'antiga carretera de França a Barcelona travessava Girona pel cor de la ciutat vella i sortia del clos murallat pel portal de l'Àngel, situat aproximadament on ara hi ha la font de mossèn Cinto. Travessava l'Onyar per planques precàries i seguia pels passejadors — actual passeig del general Mendoza —, pel carrer Ultònia i el que ara és el carrer del Cardenal Margarit fins a la creu d'en Canet — ara reconstruïda a Creu-Migdia — i d'allà a través dels camps cap a Fornells.

L'any 1848 es va plantejar la possibilitat d'una nova sortida de la ciutat. L'antic pont de Sant Francesc fou substituït pel pont d'Isabel II, — el pont de Pedra —, començat el 1850 i acabat el 1856. Aquell mateix any va obrir-se el carrer Nou a través del convent de Sant Francesc, enderrocat després de la desamortització. El carrer Nou sortia a l'exterior de la muralla del Mer-

cadal a través del portal d'Alvarez, fet aleshores.

Al mateix temps havien començat els treballs per al nou traçat de la carretera de Barcelona a partir del portal d'Alvarez i fins a l'Avellaneda, exactament per on passa encara, 130 anys després. L'obertura del carrer Nou i el portal d'Alvarez van donar ocasió, també, de fer una nova sortida cap al pla de Santa Eugènia i Salt. L'antic accés havia estat fins aleshores des del carrer Ultònia, on se separava de la carretera de Barcelona.

UN NOU EIX DE CREIXEMENT

La desaparició del convent de Sant Francesc, la construcció del pont de Pedra, i l'obertura del carrer Nou i el portal d'Alvarez, van revolucionar així tot el sistema de comunicacions exteriors de la ciutat per la banda del Pla. Aquesta revolució es va comple-

tar el 1862 amb l'arribada del primer tren a Girona. L'estació va fer-se també prop del portal d'Alvarez, que esdevingué així l'entrada principal a la ciutat fins al seu enderrocament.

La necessitat d'organitzar l'espai situat davant del portal va fer-se evident. Felip Lloret i Joaquim Ametller formularen, el 22 d'abril de 1872, una proposició a l'Ajuntament en aquest sentit. Aquest va acollir la idea i es van fer els plànols del que havia de ser la nova plaça on se separarien la carretera de Barcelona i la de Salt, i que donaria també la benvinguda als viatgers que arribessin per ferrocarril. Josep Pla descriu així a «Girona, un llibre de records» aquesta funció d'entrada a la ciutat que tenia la plaça: «Baixàvem a l'esbalandra- da estació del tren gros — els vagons quedaven d'una buidor dramàtica — i ens precipitàvem tots, monges i capellans, secretaris i polítics rurals, malalts crònics i marxants, estudiants i gallinaires, a la porta de sortida (...) Arribàvem amb això a la plaça del Marquès de Camps, que llavors feia una impressió més caòtica de la que fa avui. Enfilàvem de seguida el carrer Nou...».

El 3 de març de 1876 es van posar fanals de gas en el recorregut entre la plaça del Carril i el pont d'Alvarez i el 1879 es van talar els plàtans centenaris, substituïnt-los per arbres joves.

PLETS AMB ELS MARQUESOS

Els terrenys on es va decidir organitzar la plaça eren una peça triangular propietat de Pelagi de Camps i de Mates, que quan es va començar a redactar el projecte de la plaça no era encara marquès. El marquesat de Camps li fou concedit per Pius IX el 1878. Onze anys després moria i el seu fill, Carles de Camps i Olzinelles, heretava títol i terres, i tres anys després, el 27 de setembre de 1892, se signava l'escriptura segons la qual cedia al municipi el terreny per urbanitzar l'illa central de la plaça situada davant del portal d'Alvarez. En senyal d'agraïment, l'Ajuntament acordava, el 10 d'octubre següent, donar a la plaça el nom del marquès de Camps.

La mare de Carles de Camps, vídua del primer marquès, no va estar d'acord amb la cessió i va reclamar al municipi l'import dels terrenys, que establia en 2.364 pessetes. S'entaularen discussions i plets, i la primera mesura de l'Ajuntament fou retirar el nom del marquès de la plaça. Aquesta fou rebatejada, el 2 d'abril de 1894, com a plaça del rei Martí. L'assumpte s'emmetzinà. La vídua, davant la situació creada, va dir que si guanyava el plet, donaria les 2.364 pessetes — una quantitat astronòmica fa noranta anys — a les Germanetes dels Pobres, instal·lades a la

ciutat tot just feia quinze anys.

La solució del conflicte, com acostuma a passar, fou salomònica. El 12 d'octubre del mateix 1894, l'Ajuntament decidí urbanitzar la vorera dreta de la plaça a la sortida del portal d'Alvarez. La vídua i el segon marquès van fer aleshores cessió dels terrenys necessaris, que també eren seus, i l'Ajuntament retornà el seu nom a la plaça.

ANADES I VINGUDES DEL NOM

A part d'aquest incident que va donar durant uns mesos el nom del rei Martí a la plaça, hi ha hagut d'altres intents de canviar-li el nom, atès allò que quès de Camps, gran terratinent i polític conservador, significava a Girona.

El 26 de febrer de 1909 el ple municipal va aprovar, a proposta del regidor Canal, que si, com es preveia en principi, es feia el nou edifici de Correus a la plaça del Marquès de Camps, aquesta es convertiria en la plaça de Correus i Telègrafs. Al final, Correus va fer-se en un altre lloc i el nom de la plaça es va mantenir.

L'any 1936 se li va posar el nom de plaça Dídac Tarradell, mestre del grup Bruguera, militant del POUM, mort el 24 de juliol d'aquell any en un enfrontament a la mateixa ciutat. El 10 de novembre de 1938 li van canviar el nom pel de plaça de Suïssa, a causa de la persecució contra el POUM i de l'ajuda que es rebia d'aquell país. El 4 de juliol de 1940 l'Ajuntament li va tornar el nom de plaça del Marquès de Camps, que s'ha mantingut inalterable fins avui.

UN FANAL DESAPAREGUT

Hem vist ja com el 1892 l'Ajuntament adquiria els terrenys de l'illa central i el 1894 els corresponents a la vorera més pròxima al portal d'Alvarez. L'any següent, el govern autoritzava la demolició d les muralles i un dels primers trossos a caure fou el corresponent al portal d'Alvarez. La comunicació de la naixent plaça del Marquès de Camps amb el carrer Nou quedava així establerta directament, al mateix temps que es feien els

"La Estrella"

Calats, fobrament de botons, cinturons, escuts, banderins, merceria i gèneres de punt

Pl. Marquès de Camps, 11 Entl tel. 20 21 38

RISSOS PERRUQUERIA

Plaça Marquès de Camps, 19 entresol 2^a - Tel. 20 54 77
Bisbe Lorenzana, 35 escala A entresol 1^a - Tel. 20 54 77
GIRONA

25è ANIVERSARI

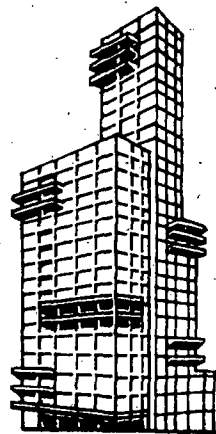

A. ADRIÀ, S. A.
MARÇ 1960-1985

25 ANYS ARRELATS A LA PLAÇA AL SEU SERVEI

Pl. Marquès de Camps, 8. Tel 202900

euritmia

CONSTRUCCIONS

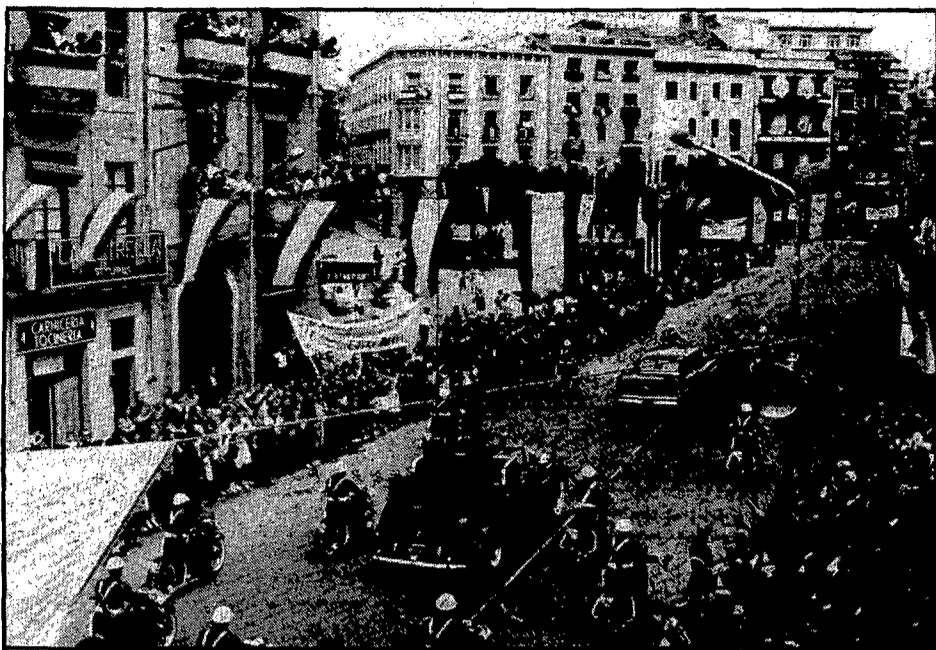
S. a.

GERONA

euritmia construcciones, s. a.

Plaça Marquès de Camps, 9-10, Planta 5^a, Portes 4^a i 5^a
Tels. 20 20 18 - 20 03 73 GIRONA

CONSTRUCCIÓ D'HABITATGES HOTELS
XALETS APARTAMENTS NAUS INDUSTRIALS

El general Franco arriba a la plaça del Marquès de Camps, en cotxe descobert, durant la visita que va fer a Girona l'any 1960. (Foto: arxíu d'imatges de l'Ajuntament de Girona)

La cantonada de la ronda Ferran Puig amb la carretera de Santa Eugènia, quan la carretera de Barcelona encara es desviava cap a la Gran Via i al mig de la plaça hi havia els parterres anteriors a la plantació de til·lers al voltant del brollador. Al fons del carrer de Ferran Puig es distingeix un ramat de bens ocupant la calçada. (Foto: arxíu d'imatges de l'Ajuntament de Girona)

primers passos per a la urbanització de la primera.

Per Fires de l'any 1892 s'hi inaugurà una font màgica, amb canvis de colors i jocs d'aigua, que era la segona que es feia a Catalunya. La primera s'havia posat a Barcelona durant l'Exposició Universal del 1888. No creiem, contràriament al que diu mossèn Jaume Marquès, que aquesta font màgica, potser només atracció d'uns dies, tingui res a veure amb el fanal amb quatre brolladors a la base que fou el primer element ornamental estable que es posà al bell mig de la plaça. Josep Grahit i Grau diu que aquests brolladors mai van arribar a rajar, i costa molt d'identificar quatre aixetes estroncades a la base d'un fanal amb una font màgica amb canvis de color de llum i jocs d'aigua.

El fanal amb les quatre aixetes va desaparèixer de la plaça quan s'hi va realitzar la reforma de

l'any 1925, la primera d'important que s'hi va portar a terme. En aquella ocasió el fanal primitiu fou traslladat a la cantonada dels carrers Anselm Clavé i Eximenis amb la Gran Via, on ara hi ha un quiosc. En va desaparèixer quan es va fer la urbanització definitiva de la Gran Via, l'any quaranta-tres, i s'hi va posar nou, enllumenat.

LES REFORMES DE 1925 I 1958

Una primera urbanització de la plaça va fer-se a l'any 1892, segons projecte de l'arquitecte Mañel Almeda. Però fins a l'any 1925 no es va fer la primera ordenació a fons de l'illa central de la plaça, segons projecte de l'arquitecte municipal Ricard Giralt i Casadesús. Va disposar una rodona de talls amb uns parterres de gespa. Al bell mig s'hi va posar el brollador de pedra amb vuit caps, dissenyat, pel mateix

Giralt i realitzat pel picapedrer Joan Oliver de Bezzi.

L'any 1949 es va convocar concurs per a una font decorativa i utilitària alhora. El primer premi fou per a Francesc Torres Monsó pel projecte «Jugueteando», segons veredicta de gener de 1950. Els accèssits va ser per a Domènec Fita i Carme Raurich. El projecte de Torres Monsó fou realitzat per ell mateix, amb l'ajuda de Ramon Dalmau, aquell any 1950, i s'ha convertit en la popular font de les foques.

El ple municipal del 8 d'agost de 1958 va acordar una nova reforma que es va inaugurar per Fires d'aquell mateix any. Es van suprimir els parterres excepte el central i el brollador de pedra va ser lleugerament desplaçat. S'hi va posar nou enllumenat.

Actualment, l'illa central de la plaça conserva els deu til·lers entorn del brollador que va concebre Ricard Giralt. Hi ha, a més, una magnòlia.

La circulació rodada a la plaça va registrar una pregona transformació quan la carretera nacional deixà de passar per la Gran Via i començà a fer-ho per l'avinguda de Ferran Puig i la Devesa.

DELS MAGATZEMS ALS BANCS

L'any 1878 va establir-se a la plaça la fàbrica de sabó de la família Bachs, ja desapareguda, i el 1884 ho féu la botiga de grans de la família Corominas, al número 2. L'edifici d'aquest establiment fou reformat l'any 1930 segons projecte de l'arquitecte Rafael Masó, i la botiga continua funcionant. També pels anys vuitanta ja hi havia, al costat de la botiga de grans, la fàbrica de pastes de família Pons, desapareguda per deixar pas al Banc Central, la fàbrica de fideus de la família Boixa, també desapare-

guda, i el magatzem de cereals de Conxa Riera, al número 7, cantonada amb la carretera Santa Eugènia, on ara hi ha una farmàcia, una perruqueria i un fotògraf. L'edifici reformat fou als anys trenta.

Així, el que ara és la plaça dels bans fa cent anys era una plaça on dominaven les edificacions baixes, magatzems i obradors, petites indústries i comerciants a l'engròs.

La colonització de la plaça pels bancs va començar amb el segle. El 26 de març de l'any 1901 començaven les obres de la sucursal gironina del Banc d'Espanya, projectada per Martí Surreda; les obres es van fer enmig de queixes pel fet que es feia tan lluny del nucli urbà, i van topar amb dificultats a causa d'una important deu d'aigua que es trobà en fer els fonaments.

Després anirien venint el Banc Hispano-Colonial, absorbit pel Central al 1950, el Banc de Bilbao que va obrir la sucursal gironina l'any 1932, al carrer dels Ciutadans i va traslladar-se a la plaça Marquès de Camps el 1952, l'Exterior d'Espanya, el de Girona, l'Atlàntic Intercontinental (Bankinter), l'Hispano-Americà. Aquest últim, establert l'any 1947 a la plaça, va realitzar importants obres d'adaptació a l'edifici que ocupa en règim d'arrendament, sota la direcció de l'arquitecte Josep Esteve i Corredor. A la façana s'hi va posar una estàtua de Minerva esculpida per Joan Carrera i Deller.

A finals dels anys setanta la banda ponent de la plaça ha registrat una transformació total amb la construcció d'un modern edifici d'habitatges que portà els números 9 i 10. El 1970 un altre edifici construït a la banda de llevant ha creat un passadís que dona accés a la Gran Via. En aquest passadís hi ha botigues i dues entrades d'escales, una de les quals és decorada amb un esgrafiat obra d'Emília Xargay, datat el 1972.

La plaça, avui, concentra unes activitats que poca cosa tenen a veure amb les de fa cent anys. Ara hi dominen les oficines i despatxos professionals i de gestió i les companyies d'assegurances i bancs. Les botigues que ocupen els baixos poca cosa tenen a veure amb les d'uns anys endarrera. N'hi ha de molt populars, com l'administració de loteria Sagarrull o joguines Mili. Però una recensió completa de tota l'activitat comercial i de serveis que es genera a la plaça escapa a les possibilitats del nostre treball. Recordem només que al número 17 hi tenen la seu la Comunitat Turística de la Costa Brava i els serveis Territorials de Comerç.

(Continua a la plana següent)

MARIA GELI i MASMIGUEL
Fotògraf

Plaça Marquès de Camps, 7 - Telèfon 216679 - GIRONA

Pellicer

MIDA I CONFECCIÓ PER A HOME I DONA

Pl. Marquès de Camps, 7
Telèfon 20.45.95

Girona

CERVANTES, S.A.

Companyia espanyola d'assegurances

Plaça Marquès de Camps 3r 1ª Tel 215766

IBERIA BUS GENT SOMIADORA
I POSA ALES ALS TEUS SOMNIS

AL SERVEI DELS GIRONINS

CONSULTI LA SEVA AGÈNCIA DE VIATGES

Plaça Marquès de Camps tel 20 58 00
20 88 66
20 88 12

CONSTRUCCIONS

BRIKER, S.A.

Plaça Marquès de Camps 1, 8è

Tel 21 87 19

17001 GIRONA

La plaça del Marquès de Camps

(Ve de la plana anterior)

Una curiositat interessant es troba a l'entrada del número 19, on hi ha la granja Llenas. En aquesta entrada d'escala hi ha la porta de darrera de la farmàcia que té l'entrada principal per la cantonada amb la Gran Via. Aquesta porta de darrera és decorada amb un frontispici molt senzill d'inspiració clàssica, en el qual hi ha un relleu del símbol farmacèutic, la serp cargolant-se en un bastó. D'altra banda la farmàcia té una curiosa decoració feta el 1930 i projectada per Ignasi Bosch i Reitg. A l'escala hi té el seu despatx professional el metge Carles Bosch i Reitg.

EL NOVETATS

Al costat del Banc d'Espanya s'hi va fer, el 1902, el teatre-café de Novetats, que volia seguir el model barceloní del local del mateix nom i característiques establert al passeig de Gràcia. El café va inaugurar-se el 21 d'octubre d'aquell any i el teatre una setmana després, per les Fires de Sant Narcís. Les obres s'havien realitzat en dos mesos justos.

Era una construcció tota de fusta l'aspecte més important de la qual no era la part coberta, sinó el jardí, ja que el plantejament era de café a l'aire lliure. El teatre es va cremar la matinada del 12 d'octubre de 1906, i els propietaris van condicionar aleshores un escenari al jardí per penènciar la vessant de café-espectacle per als dies de bon temps. Per aquell escenari van passar moltes companyies de comèdies i sarsuela, i fins i tot s'hi van fer projeccions cinematogràfiques a partir de l'any 1910.

El Novetats va desaparèixer l'any vint, quan l'arquitecte Isidre Bosch i Bataller va aixecar al solar la casa de pisos en què va establir la seva residència, al número 15. Aquesta casa porta indicat ben clar l'any de construcció: 1922 a la façana. A l'últim pis de l'edifici hi va passar tota la guerra, amagat mossèn Feliu i hi va fer la primera comunió Josep Maria Bosch, també arquitecte. Per la mateixa època, la família Magaldi va obrir una ferreteria als baixos del n.º 18. Ja tenien botiga a Girona -concretament a l'Argenteria- des de 1860.

L'HAVANA PETITA

La plaça fou el centre d'un barri que compartia les seves característiques de zona de creixement de la ciutat on dominava una activitat comercial a l'engròs que necessitava més espai que el que podia oferir-li el clos mural·lat: cellers, magatzems de gra, indústria de l'alimentació... Un barri que era definit per trobar-se en un centre neuràlgic de comunicacions, amb l'estació del tren a prop i en la confluència de les dues principals entrades a la ciutat per carretera: Un barri nou i molt actiu.

Primer, la festa major es feia per santa Susanna, conjuntament amb el Mercadal, però a partir del 1917 van establir una festa pròpia, en honor de la Mare de Déu del Coure, patrona de la capital cubana. La devoció a aquesta Mare de Déu va arribar a Girona de la mà d'alguns giro-nins que van tornar a la seva ciutat després d'haver fet fortuna a Cuba. El retorn fou un fet generalitzat a moltes ciutats catala-

nes a partir de la pèrdua de Cuba com a colònia espanyola, el 1898. Els capitals que van portar els catalans enriquits a Cuba van ajudar a la industrialització del país i van crear en moltes ciutats el que se'n deien barris «d'indianos», ja que tenien tendència a fer-se luxosos xalets en zones situades a les afores i a recrear-hi costums i tradicions cubanes.

En el cas de Girona, alguns «indianos», en retornar, van fer-se la casa a la nova zona que es formava fora muralles, i d'aquí que el que fins aleshores era conegut com a Barri del Carril comencés a denominar-se, irònicament, L'Havana Petita. El primer cop que hem trobat esmentat aquest nom és l'any 1917, el primer que es va fer la festa major en honor de la Mare de Déu del Coure.

La imatge de la Mare de Déu que presidia les festes fou comprada pels organitzadors a l'Estamperia Catòlica de la plaça de les Castanyes. La conserva en el seu poder Josep Riera, fill de Ramon Riera Monegal, que fou un dels impulsors del renaixement de la fusta després de la guerra civil.

La festa es feia els mes de setembre i era de les més lluïdes de la ciutat. Interrompuda per la guerra, fou represa el 1943 sota la responsabilitat del «clavari» Donato Fernández, al qual succeiria Ramon Riera. Els germans Riera Monegal han estat clavaris de la festa en diverses ocasions. Ramon ho fou el 1944 i 1946, Pere el 1949 i Carles el 1960, últim any que se celebrà.

Antoni Torrent, un dels organitzadors d'aquelles festes, explicava fa quatre anys al nostre diari que fou a la plaça del Carril on es va escoltar per primera vegada a Girona després de la guerra la sardana «La Santa Espina». El governador civil va autoritzar que es toqués, però no a cantar-la.

El nom antic del barri ha quedat immortalitzat en el rètol del bar «L'Havana petita», al n.º 15.

EL MARQUÈS DE CAMPS

La plaça porta el nom, com hem dit abans, en honor del segon marquès de Camps, Carles de Camps i Olzinelles. Fill de Pelagi de Camps, va néixer a Girona el 15 de desembre de 1860 i va morir a Sant Sebastià l'any 1939, poc abans d'acabar la guerra civil. Estudià la carrera d'enginyer de monts i, a la mort del seu pare, administrà l'important patrimoni familiar en terres. Presidí diverses organitzacions patronals agràries, com la Federació Agrícola Catalano-Balear, la Unió de Vinyaters i l'important Institut Agrícola Català de Sant Isidre, que el seu pare ja havia presidit també en diversos períodes. Fou director general d'Agricultura l'any 1917, president de la Diputació de Girona el 1891, diputat per Olot (1900-1902), per Barcelona (1916), per Igualada (1918), i senador per Girona entre 1903 i 1905 i entre 1919 i 1923, sempre per la Lliga Regionalista. També presidí, el 1930, l'Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, i publicà volums de narracions en català i treballs de tipus científic. L'any 1936 s'exilià a França i d'allà passà al bàndol franquista.

J. Fabre

Inaugurà el local de CC OO i visità Vidreres

Camacho, per un primer de maig unitari

GIRONA (De la nostra Redacció).— Malgrat l'amenaça de bomba anunciada al Teatre municipal, els militants i simpatitzants del sindicat CC OO van omplir el local ahir a dos quarts de vuit del vespre, on Marcelino Camacho, secretari general del sindicat CC OO protagonitzà un míting per parlar de la política del govern i per incitar a preparar un primer de maig unitari.

Un altre motiu de la visita del líder sindical a Girona va ser la inauguració del local de l'AISS, que es va fer a les cinc de la tarda allà mateix. Al matí va visitar les instal·lacions de la fàbrica de llet «La Lactària» de Vidreres, on va mantenir un canvi d'impressions amb els treballadors i el comitè d'empresa. Per Marcelino Camacho, l'amenaça de bomba pretenia només influir la gent perquè no anés a l'acte i qualificà de «monstres» els que encara no admeten la convivència i la llibertat.

Parlà en primer lloc López Bulla, que donà dades i xifres sobre la política econòmica del govern, centrant la seva intervenció en l'atur, en l'atac que des del govern es fa contra l'empresa pública i en l'escàndol que suposa el tema de la seguretat social, en voler treure els drets adquirits pels treballadors en el tema del treball. Destacà també la majoria de CC OO sobre la UGT, majoria que es tradueix a Girona en 33 delegats, respecte dels 14 de la UGT.

MÓN INJUST, EL DEL GRAN CAPITAL

Per la seva part, Marcelino Camacho, adoptant un to de veu

Camacho va emplenar el Teatre Municipal de Girona. (Foto: Joan Castro)

propi per a aquests tipus d'actes, gairebé teatral, centrà la seva intervenció amb la cursa armamentística i la política del govern envers el tema OTAN. Parlà del compromís electoral fet pel PSOE, que no ha complert, de sortir de l'Organització Atlàntica, i destacà que al nostre país també ha començat aquesta cur-

sa armamentística que es concreta en 995'946 milions de pessetes per a despeses militars. «Un país ha de tenir armes, però no volem que l'exèrcit tingui armament per afegir-se als blocs agressius». «El món que domina el gran capital és un món injust. Mentre s'incrementen les despeses en matèria de defensa, hi ha misèria al tercer món».

AMB ELS TREBALLADORS DE LA LACTÀRIA A VIDRERES

Marcelino Camacho es desplaçà així mateix a la localitat selvàtica de Vidreres, on arribà aproximadament a les dotze del migdia, per visitar les instal·lacions de la fàbrica de llet «La Lactària» i mantenir un canvi d'impressions amb els treballadors.

Acompanyat de Paco Rodríguez, secretari d'organització de la CONC; Eusebio Ruiz, president del comitè d'empresa de la factoria; José Reyes, secretari cofederal de CC OO, el líder sindical fou rebut pel comitè d'empresa, que li presentà el gerent i el director. Després de recórrer els diferents departaments, Camacho inicià un diàleg amb els obrers, que en qüestió de dos anys han passat de ser 230 a 150 a causa d'un programa de jubilacions anticipades instaurat per l'empresa.

QUE NO ENTRIN ELS PERIODISTES

Els qui no van poder complir amb el seu treball foren els periodistes i fotògrafs, que, segons digué el porter, no els era permesa l'entrada a la Lactària per ordre expressa del director, Lluís Stoka. Això no impedí, però, a la premsa poder-se assabentar dels ets i uts de la visita del secretari general de CC OO.

La inauguració del local de CC OO posa punt final a una llarga etapa de precaritats. (Foto: Joan Castro)

A Vidreres, els fotògrafs no van poder entrar a la RAM. (Foto: Xavier Ruiz)